

СПЕКТР ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ-УКРАЇНІСТІВ

Воробець Сніжана Всеволодівна

*провідний фахівець підготовчого відділення інституту
післядипломної освіти та сертифікації, ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
snezhanavorobets1@gmail.com*

Проблеми розвитку методики викладання української мови в зіставній культурологічній парадигмі посідають особливе місце в сучасній лінгводидактичній думці. Важко заперечити той факт, що сучасна мовна ситуація в Україні об'єктивно спричиняє небезпечні процеси мовної, національно-культурної асиміляції, а також є однією з головних причин втрати консолідації суспільства. Ці проблеми неминуче пов'язані як із загальною антропологізацією наук, так і з практичними завданнями забезпечення міжкультурного взаємопорозуміння. У цих умовах роль професійно орієнтованого близькоспорідненого перекладу як посередника в білінгвальному спілкуванні студентів-філологів стає особливо відчутною.

Мета запропонованої розвідки полягає в розробленні спектру перекладацьких умінь і навичок письмового перекладу майбутніх філологів в умовах близькоспорідненого мовного середовища.

Не викликає особливих заперечень теза про те, що близькоспоріднений білінгвізм як здатність людини навперемінно використовувати в мовленнєвій практиці дві генетично споріднені мови є передумовою успішної перекладацької діяльності. Водночас у контексті підготовки майбутніх українців-словесників таке розуміння сутності навчального перекладу передбачає, що для здійснення такого виду мовленнєвої діяльності у двомовного студента має бути сформована специфічна білінгвальна здатність, що забезпечить йому усвідомлене здійснення внутрішньо кодових перемикань з російської мови на українську, чи навпаки, з урахуванням відповідного соціокультурного контексту, семантики висловлювань, фактору адресата тощо. Отже, з метою визначення

типу білінгвальної здатності в майбутніх фахівців з української філології у першій серії контрольних зрізів орієнтувально-пошукового етапу педагогічного експерименту була застосована методика прямого асоціативного експерименту, коли респондентам було запропоновано на 30 слів-стимулів надати асоціативну вербальну реакцію українською мовою, що першою спадає на думку. Через два дні опитуваним було запропоновано ті ж стимули, але реакції слід було подати російською мовою. Рівень білінгвальної здатності визначався за такою формулою:

$$K \text{ спільних реакцій} = \frac{\text{спільні реакції}}{\text{Усі реакції}} * 100\%$$

Так, на нашу думку, при коефіцієнтах до 40% білінгвальна здатність має рецептивний характер (низький рівень), при коефіцієнтах від 40% до 60% – репродуктивний характер (середній рівень); від 60% до 100% – продуктивний характер білінгвальної здатності (високий рівень). Отримані результати оброблялися процедурою кореляційного аналізу програмного забезпечення Microsoft Excel. Аналіз результатів орієнтувально-пошукового етапу надалі дав змогу виявити очевидний взаємозв'язок білінгвальної здатності продуктивного характеру зі сформованістю відповідних перекладацьких умінь і навичок, а отже, розробити спектр перекладацьких умінь і навичок письмового перекладу в умовах близькоспорідненого мовного середовища:

– *Когнітивно-лінгвістичні вміння* – а) вміння адекватно сприймати текст в оригіналі, виділяти проблемні одиниці перекладу в тексті оригіналу, з'ясовуючи їх денотативне і конотативне значення, відшукувати рівноцінні перекладами в цільовій мові; б) вміння долати труднощі лексико-фразеологічного, словотвірного, граматико-стилістичного характеру як вихідного, так і перекладеного тексту; в) навички користування різними мовними засобами для відтворення одного і того ж змісту.

– *Текстово-дискурсивні вміння* – а) вміння глибоко проаналізувати вихідний письмовий текст, виявити його смислові і функціонально – стилістичні нюанси, використовуючи весь арсенал перекладацьких прийомів, максимально адекватно відтворити їх у тексті перекладу; б) вміння усвідомлювати особливості

функціонування лексем, норм їх сполучуваності, системних відношень у кожній мові (перекладацька пильність); в) вміння породжувати адекватні мові оригіналу тексти різного функціонального стилю, типу і жанру.

– *Компенсаторно-технологічні вміння* – а) вміння користуватися словниками, довідниками, електронними базами даних та іншими джерелами додаткової інформації; б) володіння перекладацькими прийомами компенсації при відтворенні тексту засобами мови перекладу; в) вміння оцінювати рівень адекватності і якості перекладу за шкалою оцінювання якості професійно орієнтованого близькоспорідненого перекладу, виявляючи втрати та причини спотворення тексту-оригіналу під час його перекладу на цільову мову; г) критичне сприймання власного мовлення, вміння виявляти сегменти перекладеного тексту, що не відповідають нормам, виправляти перекладацькі помилки, спричинені невмінням відшукати необхідний відповідник до російської мови.

Насамкінець, сумуючи викладене, зазначимо, що продуктивний білінгвізм як здатність студента-двомовця наперемінно використовувати у спілкуванні дві споріднені мови є передумовою його перекладацької діяльності, однак сам по собі білінгвізм ще не є запорукою здібності до перекладу. Формування білінгвальної здатності як важливого компонента загальнофілологічної підготовки словесників до майбутньої професійної діяльності надасть реальні можливості майбутнім вчителям рідної і / або російської мови взяти повноцінну участь як у щоденній мовленнєвій діяльності, так і в майбутній перекладацькій практиці.

Список використаних джерел

1. Воробець С. Професійно орієнтований переклад і білінгвальна компетенція мовної особистості. *Вісник Прикарпатського університету* Серія : Педагогіка. Івано-Франківськ, 2013. Вип. 48. С. 110–114.